

Pantheon and Heroes in Greco-Roman Mythology

ตำนานเทพเจ้า และวีรบุรุษกรีก-โรมัน

ภัทรพา
สมเทพ:

ปรกณัมของเหล่าทวยเทพบนสวรรค์ชั้นฟ้า
และใต้พิภพ วิรกรรมของเหล่าวีรบุรุษ
ผู้กล้าแกร่งเกรียงไกรในเทพตำนานกรีก-โรมัน

GYDZY

Copyright

นักสัจจนหน้ากระดาษ
ผู้แสวงหาความรู้และภูมิปัญญามาบรรณาการนักอ่าน

G Y P Z Y

GYPZY

ตำนานเทพเจ้าและวีรบุรุษกรีก-โรมัน

Pantheon and Heroes in Greco-Roman Mythology

ภัทรพล สมเหมาะ: เขียน

ราคา 265 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ภัทรพล สมเหมาะ.

ตำนานเทพเจ้าและวีรบุรุษกรีก-โรมัน = Pantheon and Heroes in Greco-Roman Mythology.-- กรุงเทพฯ :

อิปซี กรุ๊ป, 2567.

240 หน้า.

1. เทพปกรณัมกรีก. 2. เทพปกรณัมโรมัน. I. ชื่อเรื่อง.

398.2

ISBN 978-616-301-809-0

© ข้อความในหนังสือเล่มนี้ สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558

การคัดลอกส่วนใดๆ ในหนังสือเล่มนี้ไปเผยแพร่ไม่ว่าในรูปแบบใดต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน
ยกเว้นเพื่อการอ้างอิง การวิจารณ์ และประชาสัมพันธ์

บรรณาธิการอำนวยการ : ศิราวุฒิ เกนุย์

บรรณาธิการบริหาร : สุรัชย์ พิงชัยภูมิ

บรรณาธิการ : ฟิล์มทัศน์ มณีฉาย

กองบรรณาธิการ : คณิตา สุดราม พรณิกา ครโสภา
ณัฏฐ์ภัทร ศิรพิงเงิน อัญญา โฉมชา

พิสูจน์อักษร : อลิสา ไครนส์ฮาเก

รูปเล่ม : Evolution Art

ออกแบบปก : เฉลิมพันธ์ บัญจมาภิรมย์

ผู้อำนวยความสะดวกการตลาด : นุชนันท์ ทักสินาบัณฑิต

ผู้จัดการฝ่ายการตลาด : ชิตพล จันสด

ผู้จัดการทั่วไป : เวชพงษ์ รัตนมาลี

พิมพ์ที่ : บริษัท วิชั่น พรีเมส จำกัด โทร. 0 2882 9981-2

จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย : บริษัท อิปซี กรุ๊ป จำกัด เลขที่ 37/145 รามคำแหง 98

แขวง/เขตสะพานสูง กรุงเทพฯ 10240

โทร. 0 2728 0939 โทรสาร 0 2728 0939 ต่อ 108

www.gypsygroup.net

www.facebook.com/gypsygroup.co.ltd

LINE ID: @gypzy

สนใจสั่งซื้อหนังสือจำนวนมากเพื่อสนับสนุนทางการศึกษา สำนักพิมพ์ลดราคาพิเศษ ติดต่อ โทร. 0 2728 0939

ตำนานเทพเจ้า และวีรบุรุษกรีก-โรมัน

Pantheon and Heroes
in Greco-Roman Mythology

ภัทรพล สมเหมาะ

คำนำสำนักพิมพ์

เคยสงสัยหรือไม่ว่าทำไมเราเรียกจุดอ่อนว่าเป็น *ข้อเท้าคลิสิส* ทำไมการแสวงหุคุณสิ่งของตัวเองไม่อาจเอื้อมถึงได้จึงเรียกว่า *องุ่นเปรี้ยว* ขณะเดียวกันก็มีไวรัสนาม *โทรจัน* ที่เจาะระบบข้อมูลคอมพิวเตอร์ของเราเพื่อล้วงข้อมูลหรือแม้แต่บ่อนทำลายคอมพิวเตอร์ก็ยังได้ แล้วทำไมเราถึงชมคนที่ดูมีสง่าราศีว่า *มีออรา* ทำไมเราเรียกผู้หญิงแกร่งว่า *หญิงแอมะซอน* หรือทำไมเราเรียกอำนาจที่ไม่สามารถควบคุมได้ว่า *กล่องแพนโดรา*?

วลีหรือชื่อที่เราพูดติดปากกันอยู่ทุกวันนี้มีที่มาจากไหน อะไรคือที่มาของคำพูดเหล่านี้ แน่แน่นอนว่าคำตอบของคุณอยู่ไม่ไกล เพราะในหนังสือ *ตำนานเทพเจ้าและวีรบุรุษกรีก-โรมัน* เล่มนี้ได้รวบรวมเอาตำนานกรีก-โรมันมาให้อ่านได้รู้จักบรรดาเทพทั้งบนสรวงสวรรค์และนรก ทั้งวีรบุรุษและวีรสตรีที่สร้างวีรกรรมไว้น่าเป็นที่ยกย่องและวลีเหล่านั้นก็เป็นมรดกตกทอดมาจากเทพปกรณัมกรีก-โรมันทั้งสิ้น

ความรู้มรยของเทพปกรณัมกรีก-โรมันได้สร้างตำนานอันเป็นอมตะที่เล่าขานไม่รู้จบ ตำนานเหล่านี้ยังถูกถ่ายทอดมาเป็นวรรณคดี หนังสือ ภาพยนตร์ และซีรีส์มานับครั้งไม่ถ้วน คติต่างๆ ที่แฝงมากับตำนานเหล่านี้ถูกปลูกฝังไปในวัฒนธรรมโดยที่เราไม่รู้ตัว ความเท่าๆ ของ

บรรดาทวยเทพที่มีทั้งมุมดีและมุมร้ายกาจ หรือแม้แต่อสูรที่อาจมีแง่มุม
เมตตาและน่าเห็นใจ ทั้งหมดนี้คือเสน่ห์ของปกรณัมกรีก-โรมัน ที่ถูกนำ
เสนอไว้ในหนังสือเล่มนี้ ขอเชิญทุกท่านท่องไปในปกรณัมของเหล่าทวย
เทพและวีรบุรุษในเทพตำนานกรีก-โรมัน

มาทำให้เทพปกรณัมกรีก-โรมัน

ไม่เป็นข้อเท้าอคติสของเรากันเถอะ

สำนักพิมพ์อปีซี

ตัวอย่าง

คำนำผู้เขียน

ตำนานกรีก-โรมัน เป็นหนึ่งในตำนานเทพปกรณัมชื่อดังของโลก ตะวันตก มันคือตำนานที่เกี่ยวกับเทพและเหล่าวีรบุรุษทั้งหลาย ซึ่งมันเป็นหนึ่งในตำนานและวรรณกรรมคลาสสิกที่เป็นแม่แบบของวรรณกรรมตลอดจนโลกทัศน์บางอย่างสำหรับคนตะวันตก

ตำนานกรีก-โรมันเต็มไปด้วยสิ่งต่างๆ นอกจากเทพเจ้าที่มีมากมายหลายระดับ ตลอดจนเหล่าวีรบุรุษผู้มีส่วนสัมพันธ์กับเทพ ไม่ว่าจะเป็นลูกหรือหลาน หรือเป็นอะไรสักอย่างกับเทพแล้ว มันเป็นตำนานที่เต็มไปด้วยคำอธิบายหลายแบบจากนักเขียนคนต่างๆ ในแต่ละยุคสมัย ซึ่งบางครั้งก็เล่าตรงกัน หรือไม่ก็เล่าขัดกันเอง ทำให้คำอธิบายตำนานบางอย่าง โดยเฉพาะตำนานเก่าๆ มีคำอธิบายหลายแบบที่บางครั้งก็ชวนงง แต่มันก็เป็นเครื่องบ่งบอกถึงความเก่าแก่ของอารยธรรมกรีก และอารยธรรมโรมันที่ตามมาในภายหลัง

นอกจากตำนานเหล่านี้จะเต็มไปด้วยเรื่องราวน่าอัศจรรย์ ยิ่งใหญ่ และตระการตาแล้ว มันก็ยังบ่งบอกถึงแก่นบางอย่างที่ปรากฏแฝงอยู่ภายใน ไม่ว่าจะเป็นโลกทัศน์ของคนยุคโบราณ ธรรมเนียม วัฒนธรรม ตลอดจน Theme และรสนิยม *การเสพลี* ผ่านวรรณกรรมและตำนาน ซึ่งคนโบราณเคยเสพลีในยุคเก่าก่อน และตกทอดมากลายเป็นวรรณกรรมคลาสสิก เป็นแม่แบบของวรรณกรรมตะวันตก

ต้องขอยอมรับเลยว่า หัวข้อนี้เป็นเรื่องที่ยากมาก ด้วยความที่มีเรื่องราวต่างๆ มากมาย และตัวละครที่มากมาย อีกทั้งคำอธิบายของนักเขียนหลายคนก็บางครั้งก็ชวนสับสน ซึ่งแน่นอนว่า ผมไม่สามารถหยิบมาหมดทุกอย่างได้ ด้วยข้อจำกัดของจำนวนเนื้อหา ดังนั้นผมจึงได้แต่คัดตำนานสำคัญและตัวละครสำคัญที่สุด อธิบายถึงตำนานฉบับยอดนิยมและสอดแทรกคำอธิบายสายรอง เพื่อให้ได้เห็นความแตกต่างในการเล่าเรื่องเดียวกัน ซึ่งจากการศึกษาตำนานเหล่านี้ เราอาจจะได้เห็นพัฒนาการบางอย่าง ตลอดจนโลกทัศน์ ความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ หรือ Theme ที่แฝงอยู่ในวรรณกรรมและตำนานที่เป็นต้นแบบให้กับวรรณกรรมของโลกตะวันตก ซึ่งอาจจะเป็นการเปิดโลกทัศน์ของผู้อ่านไม่มากนักน้อย ซึ่งผมขอให้ทุกท่านสนุกกับเรื่องราวหลายพันปีในอดีตเหล่านี้ ขอฝากด้วยนะครับ ขอบขอบคุณครับ

ภัทรพล สมเหมาะ

ผู้เขียน

สารบัญ

บทนำ - ตำนาน	11
การสร้างจักรวาล	19
รายละเอียดของเหล่าเทพ	36
เทพไททันรุ่นใหญ่	37
เทพไททันรุ่นเยาว์	49
เทพโอลิมปัส	63
เทพโลกใต้พิภพ	119
เหล่าเทพดึกดำบรรพ์	126
เหล่าเทพท้องฟ้า	129
เหล่าเทพทะเล	131
เหล่าเทพชนบท	133
เทพโรมัน	135
ยุคสมัยของวีรชน	139
คูคาเลียน ฟิรรา และตำนานน้ำท่วมโลก	141
ตำนานแคดมอส	144
ตำนานเพอร์ซีอัส	148

ตำนานเบลเลร็อง	154
ตำนานกีฬาโอลิมปิก	159
ตำนานเฮราคลีส	161
ตำนานริชีอัซ	176
ตำนานเหล่าวีรบุรุษเรืออาร์โก	182
ตำนานการไล่ล่าหมูป่าคาสิดอน	190
ตำนานเมืองธิบส์	193
ตำนานสงครามเมืองทรอย	206
ตำนานโอดิสซีย์	224
ตำนานอีเนียด	229
บรรณานุกรม	235

১৮৬৬

บทนำ - ตำนาน

“Some talk of Alexander, and some of Hercules
Of Hector and Lysander, and such great names as these.”

“บางคนกล่าวถึงอเล็กซานเดอร์ บางคนกล่าวถึงเฮอรัลคัส
บ้างก็เฮกเตอร์และไลแซนเดอร์ รวมถึงนามอันยิ่งใหญ่เช่นพวก
เขาเหล่านี้”

นี่คือท่อนหนึ่งจากบทเพลงสวนสนามชื่อดังของกองทัพอังกฤษ
เพลงมาร์ช *The British Grenadiers*

บทเพลงนี้เป็นหนึ่งในเพลงมาร์ชยอดนิยม เป็นหนึ่งในเพลงที่
กองทหารชุดแดงบรรเลงขณะเดินยatraทัพเข้าสู่สนามรบเพื่อเผชิญหน้า
ศัตรูในศตวรรษที่ 18-19 หรือไม่ก็ขณะเดินสวนสนาม เป็นหนึ่งในเพลง
ที่บ่งบอกตัวตนได้อย่างชัดเจน เพียงแค่ได้ยินก็รู้ได้ทันทีว่า นี่คือทหาร
อังกฤษ

หากสังเกตท่อนแรกของบทเพลง เราจะเห็นชื่อบุคคลต่างๆ
อเล็กซานเดอร์ เฮอร์คิวลีส เฮกเตอร์ ไลแซนเดอร์ พวกเขาเป็นบุคคล
จากโลกทัศน์กรีก-โรมันในอดีตกาล ซึ่งมีทั้งบุคคลที่มีอยู่จริงในหน้า
ประวัติศาสตร์ สามารถตามตัวได้จากในบันทึกของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์
และไลแซนเดอร์แห่งสปาร์ตา และบุคคลในจินตนาการอย่างเฮอร์คิวลีส
จอมพลัง และเฮกเตอร์ ขุนพลแห่งทรอย ทั้งสองเพียงปรากฏอยู่ในตำนาน
เป็นกรีกด้วยต้นกำเนิดของเรื่องเล่า และเป็นโรมันตามชื่อเรียกแบบ
ละติน

ตำนานกรีก-โรมันถือเป็นหนึ่งในตำนานของโลกตะวันตก อาจ
กล่าวได้ว่าเป็นตำนานที่โด่งดังและเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย บอก
เล่าเรื่องราวของเหล่าเทพเจ้าและวีรบุรุษบนโลกมนุษย์ผู้ซึ่งมีชาติกำเนิด
แตกต่างกันออกไป ทั้งสืบเชื้อสายเทพเจ้า หรือเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์
นอกจากนี้ยังมีเรื่องราวการผจญภัย การปฏิบัติการกิจ คำสาป โศก-
นาฏกรรม รวมถึงความพ่ายแพ้และชัยชนะในศึกสงคราม

จากเรื่องเล่ามุขปาฐะที่ขับร้องโดยนักร้องชาวกรีกโบราณในสมัย
อารยธรรมมิโนอัน (Minoan) และไมซีเนียน (Mycenaean) มาจนถึง
กวีนิพนธ์และมหากาพย์ว่าด้วยสงครามเมืองทรอยและเหตุการณ์หลัง
จากนั้นที่ประพันธ์โดยกวีโฮเมอร์ (Homer) มีเหล่ากวีชาวกรีกและโรมัน
ยุคหลังนำมารวบรวม ประมวล และอธิบายเป็นตำนาน ซึ่งต่อมาก็ถูก
นำมาผลิตซ้ำไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรมบนภาชนะดินเผาโบราณ จิตรกรรม
ฝาผนัง บทละคร ตลอดจนภาพยนตร์สมัยใหม่ ตำนานของชาวกรีกและ
การเล่าขานสืบต่อกันมาโดยชาวโรมัน ถือเป็นหนึ่งในตำนานยอดนิยม
เป็นรากฐานชิ้นสำคัญของวรรณกรรมโลกตะวันตก และยังเป็นหัวข้อที่
มีหลายคนกล่าวถึงในปัจจุบัน

ทว่าตำนานเทพปกรณัมกรีกและโรมันไม่ใช่เรื่องที่ศึกษาง่าย

ขนาดนั้น จากต้นกำเนิดที่เป็นเรื่องเล่าแบบมุขปาถะ แล้วค่อยถูกนำมาเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรในภายหลัง ทั้งยังถูกเล่าขาน บันทึก และเล่าต่อกันมานานนับพันปี และด้วยความที่กรีกยุคโบราณไม่ใช่ดินแดนที่มีเอกภาพด้านประชากรหรือการเมือง หากแต่เป็นดินแดนที่แยกออกจากกันด้วยภูเขาและที่ราบสูง มีประชากรอาศัยอยู่ตามที่ราบริมชายฝั่ง จึงก่อให้เกิดเป็นนครรัฐต่างๆ ที่เป็นอิสระจากกัน ทำให้เกิดความเป็นท้องถิ่นนิยม ซึ่งแต่ละท้องถิ่นก็จะมีคำบอกเล่าแตกต่างกันออกไป ด้วยเหตุนี้ ตำนานกรีกจึงมีเรื่องเล่าหลากหลายรูปแบบ วีรบุรุษคนเดียวกัน อาจมีชาติกำเนิดแตกต่างกัน เทพองค์หนึ่งอาจมีเหตุผลของการกระทำแตกต่างกันออกไป ในเรื่องเล่าหนึ่ง เทพองค์นั้นอาจเป็นพระโอรสของเทพองค์นี้ แต่ในอีกเรื่องเล่าหนึ่งกลับไม่ใช่ พุดง่ายๆ คือ ตำนานกรีก-โรมันเป็นตำนานที่มีการบอกเล่าหลายรูปแบบ ซึ่งบางครั้งก็อาจมีความขัดแย้งด้านเนื้อหา โชคดีหน่อยที่นักเขียนตำนานเทพปกรณัมกรีกและโรมันในยุคโรมันได้นำเรื่องเล่าเหล่านี้มารวมกันแล้วอธิบายเป็นอรรถกถาไว้

สำหรับแกนหลักของตำนานกรีก-โรมันถือเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้าและโลกของพวกเขา ในมุมมองของชาวกรีกโบราณ โลกเกิดขึ้นจากเทพดึกดำบรรพ์ ซึ่งต่อมาเทพเหล่านี้ก็ได้ให้กำเนิดเทพกลุ่มหนึ่งที่เรียกว่าเทพไททัน (Titan) จากนั้นเหล่าเทพไททันก็ได้ให้กำเนิดเทพโอลิมปัส (Olympus) และเทพไต้พิภพ ซึ่งเป็นเหล่าเทพกรีกที่พวกเราคุ้นเคยกันดี เทพแต่ละกลุ่มมีอำนาจอยู่บนโลกเพียงช่วงหนึ่งก่อนจะถูกเทพรุ่นหลังโค่น และโลกมนุษย์ก็ก่อตัวขึ้นเป็นรูปเป็นร่างเหมือนอย่างที่เราเห็นในปัจจุบัน

นอกจากเทพเจ้าแล้ว ตำนานกรีก-โรมันยังรวมเรื่องราวของเหล่าวีรบุรุษและผู้กล้าที่มาจากดินแดนต่างๆ ทั้งยังมีพื้นเพและชาติกำเนิด

แตกต่างกันออกไป ซึ่งการที่ชาวกรีกโบราณอาศัยอยู่ในบริเวณต่างๆ ของทะเลเอเจียน รวมถึงดินแดนส่วนอื่นๆ ของทะเลเมดิเตอร์เรเนียนที่อยู่นอกกรีซออกไป ทำให้เรื่องราวของเหล่าวีรบุรุษมีความหลากหลาย ทั้งในแง่ของภูมิสำเนาและวิธีการเล่าเรื่องของดินแดนต่างๆ และในระหว่างปฏิบัติการกิจ พวกเขาก็จะได้ออกเดินทางไปยังดินแดนอื่นๆ ซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในกรีซเท่านั้น แต่อาจรวมถึงดินแดนโพ้นทะเลที่ชาวกรีกโบราณรู้จัก เช่น เอเชีย อิตาลี หรือแม้กระทั่งไกลถึงดินแดนลัับแลอัน แส่นไกลโพน

จากแหล่งข้อมูลมากมายและจินตนาการอันเหลือล้น เหล่ากวียุคโบราณ ตลอดจนนักเขียนยุคปัจจุบัน ต่างก็นำตำนานกรีก-โรมันมาเป็นแรงบันดาลใจในการผลิตผลงานได้อย่างหลากหลาย หมายความว่าตำนานเหล่านี้ยังคงเป็นหนึ่งในรากฐานของวรรณกรรมโลกตะวันตก จวบจนถึงปัจจุบัน

Interpretatio Graeca - การตีความแบบกรีก

พวกเรากำลังกล่าวถึงตำนานกรีก-โรมัน (Greco-Roman) ซึ่งทั้งสองชนชาติมีทั้งความเหมือนและแตกต่างกัน กรีกและโรมันอาจมีพัฒนาการด้านอารยธรรมที่ค่อนข้างคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ถือกำเนิดจากชนเผ่าที่อยู่ร่วมกันจนพัฒนากลายเป็นสังคมเมืองและนครรัฐ ทั้งยังอาศัยอยู่ในภูมิภาคที่คล้ายคลึงกัน คือเป็นภูเขาและที่ราบสูง นอกจากนี้ชาวกรีกในดินแดนอิตาลีได้ยังได้ติดต่อกับชนเผ่าต่างๆ ในคาบสมุทรอิตาลี รวมถึงชาวโรมันในดินแดนลาติอุม (Latium) ทำให้มีการส่งมอบความคิดต่างๆ หนึ่งในนั้นคือระบบความเชื่อแบบพหุเทวนิยมและเรื่องราวของวีรบุรุษต่างๆ ที่ผสมผสานกับความเชื่อท้องถิ่น ทำให้ชาวโรมัน

เกิดความเชื่อที่มีหน้าตาคล้ายกรีก ถึงกระนั้นสองชนชาตินี้ก็ยังแตกต่างกัน ที่ชัดเจนที่สุดคือรูปแบบภาษา การเรียกชื่อ และรายละเอียดในตำนาน บางประการ ทำให้ตัวละครหลายๆ ตัวในตำนานกรีกมีชื่อแบบละตินหรือโรมัน ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นชื่อยอดนิยมที่ถูกใช้เรียกในโลกตะวันตก ด้วยความที่จักรวรรดิโรมันเป็นมหาอำนาจแห่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เป็นผู้พิชิตดินแดนต่างๆ แม้กระทั่งกรีซ บางครั้งพวกเราจึงอาจรู้จักเฮอร์คิวลีส มากกว่าเฮราคลีส บางครั้งพวกเราอาจรู้จักอเล็กซานเดอร์ มากกว่าอเล็กซานดรัส และบางครั้งพวกเราอาจรู้จักวีรบุรุษในชื่อโรมันมากกว่าชื่อกรีกแบบดั้งเดิมด้วยซ้ำ

ตำนานกรีกถือว่ามีความเป็นอารยธรรมมากพอสมควรไม่ต่างจากอารยธรรมกรีกเลย ชนชาติกรีกจึงเป็นอีกชนชาติหนึ่งที่มีมองว่าตนคือศูนย์กลางของโลก โดยเฉพาะโลกที่ตนรู้จัก และใครก็ตามที่ไม่ได้พูดภาษาเดียวกับตนจะถือเป็นพวกบ้านป่าเมืองเถื่อน ดังนั้นชาวกรีกโบราณจึงมีแนวโน้มที่จะศึกษาวัฒนธรรมและอารยธรรมอื่นๆ โดยนำมาเปรียบเทียบกับของตน ทั้งในแง่ของลักษณะของเทพหรือเรื่องเล่าในตำนาน เมื่อพวกเขาเจอเทพที่มีลักษณะคล้ายกับของตน ก็จะอธิบายว่าวัฒนธรรมที่ตนพบเจอนั้นมีเทพที่ *คล้ายกับ* ของตน และวัฒนธรรมที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับกรีกได้มากที่สุด หนึ่งในนั้นคงหนีไม่พ้นโรมัน ซึ่งมีการรับเอาตำนานกรีกมาหลายประการ จึงไม่แปลกที่ตำนานกรีก-โรมันจะถูกนำมาเปรียบเทียบและเชื่อมโยงกันมานาน

Interpretatio graeca เป็นคำในภาษาละตินที่ถูกกำหนดขึ้นในโลกสมัยใหม่ แปลว่า *การแปลความแบบกรีก* หรือ *การตีความแบบกรีก* ซึ่งหมายถึงระเบียบวิธีการเปรียบเทียบวัฒนธรรมโดยใช้วัฒนธรรมกรีกเป็นต้นแบบทั้งในแง่ของหลักคิดทางศาสนา หลักปฏิบัติ เทพ ตำนาน และลักษณะที่เหมือนกันหรือมีร่วมกัน ด้วยวิธีการเช่นนี้ วัฒนธรรมโรมันที่ได้

รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมบางส่วนของกรีกไปจึงมีหลักการทางวัฒนธรรม
บางอย่างคล้ายกรีก แม้ชื่อของเทพจะต่างกัน แต่ก็อาจมีแง่มุมหลาย
ประการที่คล้ายกันนั่นเอง¹

ตัวอย่าง

¹ "interpretatio Romana," Simon Hornblower, Antony Spawforth (eds.). The Oxford Classical Dictionary (Oxford University Press, 1999), 761.

Copyright

১৮৬৬

การสร้างจักรวาล

ในตำนานของแต่ละชนชาติ ก่อนที่จะเกิดเรื่องราวของเทพเจ้าหรือวีรกรรมของเหล่าวีรบุรุษ จะต้องมียุคกำเนิด หรือคำอธิบายว่าโลกของพวกเขาเป็นอย่างไร โลกของพวกเขาถูกสร้างขึ้นมาอย่างไร ตำนานกรีกก็เช่นกัน

พวกเราอาจคุ้นเคยกับวลีที่ว่า “ในช่วงเวลาแห่งการเริ่มต้น ก่อนโลกจะอุบัติขึ้น ทุกสิ่งล้วนว่างเปล่า”

นี่คือวลียุคนิยมซึ่งปรากฏในพระคัมภีร์ โดยกล่าวว่าก่อนที่พระเจ้าเป็นเจ้าจะทรงสร้างโลก สิ่งเดียวที่มีก็คือความว่างเปล่า หมายถึงไม่มีอะไรเลย ไม่ว่าจะเป็นมหาสมุทรอันกว้างใหญ่หรือแม้แต่ชีวิตและแสงสว่าง

ในตำนานกรีกก็มีตำนานการสร้างจักรวาลและโลกเช่นกัน

เฮซิโอด (Hesiod) กวีชาวกรีกโบราณในสมัยศตวรรษที่ 8-7 ก่อนคริสตกาล ซึ่งเป็นคนยุคเดียวกับโฮเมอร์ (Homer) ได้เขียนกวีนิพนธ์ชื่อ *Theogony* เพื่ออธิบายเรื่องราวการถือกำเนิดของเทพเจ้า ซึ่งถือเป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงสำคัญแหล่งหนึ่งในการศึกษาด้านานกรีกโบราณ โดย

เขาได้เขียนถึงการกำเนิดเทพรุ่นแรกไว้ว่า

“แรกเริ่มเดิมที เคออสได้ถือกำเนิดขึ้น แต่ถัดมาก็มีไกอาผู้มีแผ่นออกกว้าง เป็นรากฐานอันมั่นคงแก่เหล่าผู้เป็นอมตะซึ่งถือครองยอดเขาของโอลิมปัสอันมีหิมะปกคลุมเรื่อยมา นอกจากนี้ยังมีทาร์ทารอสอันมืดครึ้มในห้วงลึกของพื้นโลกอันกว้างใหญ่ไพศาล และเอเรอสผู้ดังงามที่สุดในหมู่เทพผู้เป็นอมตะทั้งปวง”²

เคออส ไกอ่า ทาร์ทารอส เอเรอส ทั้งสี่คือเทพกลุ่มแรกในบรรดาเหล่าเทพดึกดำบรรพ์ (Primordial Gods) หรือโปรโตเกนี (Protophenoi) ซึ่งหมายถึงเทพรุ่นแรกสุดที่กำเนิดขึ้นมาพร้อมกับจักรวาล

เคออส (Khaos, Chaos) หรือสถานะความว่างเปล่าก่อนกำเนิดจักรวาล สิ่งแรกที่เกิดขึ้นมาคือ เคออส ซึ่งต่อมาก็มีคำอธิบายที่แตกต่างกันออกไปว่า เคออสคืออะไร บางคนมองว่าเป็นเทพ แต่บางคนก็มองว่าเป็นความว่างเปล่าประหนึ่งหุบเหวหรือห้วงลึก ซึ่งต่อมาก็คือช่องว่างระหว่างโลกและสวรรค์ พุดง่าย ๆ คือ มันเป็นสถานะหรือความรู้สึกเชิงสถานที่ เป็นภพแห่งอากาศธาตุ ภูผสุญญากาศ สถานที่อันมืดมน หรืออาจหมายถึง อวกาศ ก็ได้³

เฮซิโอดอธิบายว่า เคออสคือสิ่งแรก หรือเทพองค์แรกที่กำเนิดขึ้นมาพร้อมจักรวาล หมายความว่าเกิดขึ้นเอง แต่ในบทกวีสายออร์ฟิก (Orphic) ซึ่งเป็นการรวบรวมบทกวีและบทขับร้องในสมัยศตวรรษที่ 3-2 ก่อนคริสตกาล ได้อธิบายอีกแบบว่า ก่อนเคออสและจักรวาล มีเทพถือ

² H. G. EVELY N-WHITE (Trans.). Hesiod. Theogony. Perseus Digital Library, Tufts University. <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=urn:cts:greekLit:tlg0020.tlg001.perseus-eng1:104-138>

³ “Chaos”. William Smith (Ed.). A Dictionary of Greek and Roman biography and mythology (Murray, 1849). Perseus Digital Library, Tufts University. <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.04.0104:entry=chaos-bio-1>

Pantheon and Heroes in Greco-Roman Mythology

กรีกเป็นหนึ่งในดินแดนลุ่มอารยธรรมของโลกตะวันตก
นอกจากมีคุณูปการเป็นต้นแบบให้ลุ่มอารยธรรม
โลกตะวันตกต่างๆ แล้ว ตำนานกรีกก็ยังเป็นต้นแบบ
และแรงบันดาลใจให้วรรณกรรมตะวันตกด้วย
และยังคงทรงอิทธิพลถึงปัจจุบัน

จากต้นกำเนิดจักรวาลอันแสนยุ่งเหยิง สงครามโศกอำนาจไททัน
ยุคสมัยภายใต้ทวยเทพแห่งขุนเขาโอลิมปัส
สู่ยุคสมัยของวีรบุรุษผู้โลดแล่นบนผืนพิภพของมวลมนุษย...
ปกรณัมกรีกถือว่าเป็นตำนานที่มีเนื้อหาแน่นและกว้างขวางมาก
ด้วยความที่เป็นตำนานของอารยธรรมที่มีมายาวนานทำให้ผู้แต่งหลายสำนักด้วยกัน
นอกจากอารยธรรมกรีกเป็นแหล่งกำเนิดตำนานแล้ว
พวกเขายังเป็นแรงบันดาลใจต่ออีกหนึ่งให้ชาวโรมัน
อารยธรรมที่จะปกครองโลกตะวันตกในยุคต่อมา
นอกจากจะได้อิทธิพลด้านอารยธรรมและการปกครองจากพวกกรีกแล้ว
พวกโรมันก็ยังมิตำเนินการสร้างชาติที่ยิ่งใหญ่ไปกับตำนานกรีกอีกด้วย
ทำให้ทั้งสองอารยธรรมแลดูไม่ต่างกัน
และแทบจะเป็นกลุ่มเดียวกันไปเลย

GYPZY

ISBN 978-616-301-809-0

9 786163 018090

Cover : Chalermpun P.

ราคา 265 บาท